

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการใช้และผลของการใช้สื่อการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม
๒. เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สื่อการสอนและความต้องการด้านบริการของอาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม
๓. เพื่อสำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของอาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐม เกี่ยวกับความสำคัญของการใช้สื่อการสอนที่มีต่อการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจโดยการใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับประชากร ๒ กลุ่มคือ อาจารย์วิทยาลัยครุนครปฐมทั้งหมดที่ทำการสอนในภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จำนวน ๑๔๓ คน และนักศึกษาวิทยาลัยครุนครปฐมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับชั้นสูงปีที่ ๒ ในภาคปลาย ปีการศึกษา ๒๕๖๒ โดยสุ่มตัวอย่างวิชาเอกละ ๑ ห้องเรียน รวมประมาณ ๒๖๐ คน

ผู้วิจัยได้ส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนจากอาจารย์ ๑๓๙ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๒๐ ของจำนวนประชากรเฉพาะกลุ่ม และได้รับแบบสอบถามคืนจากนักศึกษา ๒๔๐ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๓๑ ของจำนวนประชากรเฉพาะกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. หาค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบเติมคำ และแบบเลือกตอบ
๒. หาค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. อาจารย์ ในจำนวนอาจารย์ที่ตอบแบบสอบถาม ๑๓๕ คนนี้ เป็นอาจารย์เพศชาย ร้อยละ ๘๖.๐๔ อาจารย์หญิงร้อยละ ๑๓.๙๖ อาจารย์ทั้งหมดมี อายุระหว่าง ๒๗ - ๕๔ ปี โดยอาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๗.๗๐ มีอายุระหว่าง ๓๐ - ๔๐ ปี อีกร้อยละ ๑๖.๕๕ มีอายุสูงกว่า ๔๐ ปี และอีกร้อยละ ๕.๗๕ มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี เป็นอาจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์มากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ ๔๑.๐๑ รองลงมาคืออาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๘๕ และเป็น อาจารย์ในคณะครุศาสตร์น้อยที่สุด คิด เป็นร้อยละ ๒๐.๑๔

๒. นักศึกษา ในจำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม ๒๕๐ คนนี้ จำแนกได้เป็น ๑๑ วิชาเอก คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา บรรณรักษ์ ศิลปศึกษา อนุบาล คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป เกษตรกรรม คหกรรมศาสตร์ และ พลศึกษา และจำแนกวิชาโทได้ ๑๑ วิชาโท คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ นาฏศิลป์ บรรณรักษ์ วิทยาศาสตร์ทั่วไป คหกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรมศิลป์ พลศึกษา และ สุขศึกษา

ข้อคิดเห็นบางประการของอาจารย์เกี่ยวกับสื่อการสอน

อาจารย์ส่วนใหญ่มีความ เห็นว่าสื่อการสอน เป็นสิ่งที่ช่วยให้การสอนได้ผลดี แต่จะใช้เป็น ครั้งคราว เหตุผลในการใช้เนื่องจาก เห็นว่าสื่อการสอนจะช่วยให้นักศึกษา เกิดความ เข้าใจใน บทเรียนดีขึ้น โดยก่อนการใช้สื่อ นั้นคาดว่านักศึกษาจะสนใจบทเรียนมากขึ้น ในขณะที่ใช้มีความ เชื่อมั่นในตัวเองและสนุกสนานในการสอน และภายหลังกการใช้รู้สึกว่าเป็นการประหยัดเวลาใน การสอน พอใจที่ให้นักศึกษาสนใจบทเรียนได้ และเกิดความมั่นใจว่านักศึกษาเข้าใจ เรื่องที่สอน เป็นอย่างดี จากผลของการใช้สื่อการสอนนี้ทำให้อาจารย์คิดจะใช้สื่อการสอนเพิ่มขึ้น

ในกรณีที่ไมใช้สื่อการสอนนั้น เป็นเพราะหาสื่อการสอนที่ต้องการไม่ได้ และเนื้อหาวิชา ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อ ซึ่งอาจารย์ก็จะรู้สึกเฉย ๆ ในช่วงเวลาที่ไม่ได้ใช้สื่อ แต่บางครั้งก็รู้สึกว่านักศึกษา ไม่สนใจการเรียนการสอน

สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอนนั้น ที่อาจารย์ได้ทำแล้วคือ วางแผนการใช้สื่อการสอนล่วงหน้าในแต่ละวิชาที่ทำการสอน และกำลังมีการสืบถามเพื่อทราบแหล่งสื่อการสอนต่าง ๆ รวมทั้งมีโครงการที่จะดำเนินการจัดทำและจัดหาสื่อการสอนตามที่ได้วางแผนไว้ แต่ยังไม่มีความคิดที่จะสำรวจประเภทและจำนวนสื่อการสอนที่มีอยู่ในวิทยาลัย

/ ส่วนทัศนคติต่อความสำคัญของการใช้สื่อการสอนในสถาบันการผลิตครูนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้และไม่ใช้สื่อการสอนของอาจารย์จะมีผลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาออกไปเป็นครู เพราะนักศึกษามักจะเอาแนวคิดและการกระทำของอาจารย์ผู้สอนไปเป็นแบบอย่าง ฉะนั้นการได้เห็นแบบอย่างที่ดีจะเป็นประสบการณ์ที่ดีแก่นักศึกษา และเห็นว่าการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในสถาบันการผลิตครูจะช่วยลดปัญหาการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาได้ เพราะนักศึกษาที่จบไปเป็นครูในโรงเรียนประถมและมัธยมนั้นได้เห็นความสำคัญของการใช้สื่อการสอนและเห็นแบบอย่างของการใช้สื่อประกอบการสอนของตน ทั้งนี้เนื่องจาก เกิดการเรียนรู้มาแล้วด้วยตนเอง เป็นสำคัญ

สถานภาพการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ และการได้มาของสื่อการสอนที่ใช้

การเลือกใช้สื่อการสอน อาจารย์เลือกตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง และเลือกให้เหมาะกับระดับนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ส่วนที่คำนึงถึงในระดับปานกลางได้แก่ เลือกสื่อที่มีความชัดเจน เลือกสื่อที่เร้าและดึงดูดความสนใจ เลือกสื่อที่ราคาไม่แพงเกินไป เลือกสื่อที่ให้ผลคุ้มค่ากับเวลาและแรงงาน และเลือกสื่อที่ให้แนวคิดเพียงอย่างเดียว

ก่อนการใช้สื่อการสอน อาจารย์ถือปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้งหมดในระดับปานกลาง คือ วางแผนการใช้ล่วงหน้า เตรียมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อ ทดลองใช้สื่อก่อนนำไปใช้จริง เตรียมห้องเรียนให้เหมาะกับการใช้สื่อ เตรียมนักศึกษา และทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้ว

การใช้สื่อการสอน อาจารย์ใช้สื่อการสอนในลักษณะต่าง ๆ ในระดับปานกลางและน้อยที่ใช้ในระดับปานกลาง ได้แก่ ใช้ประกอบการอธิบายเนื้อหา ใช้ตามแผนที่เตรียมไว้ ใช้ฝึกทักษะของนักศึกษา ใช้โดยนักศึกษามีส่วนร่วมด้วย ใช้สรุปบทเรียน ใช้ในการนำบทเรียน และใช้ทบทวนบทเรียน

ส่วนที่ใช้ในระดับน้อย ได้แก่ ใช้สื่อการสอนหลายอย่างในคราวเดียวกัน ใช้แทนตัวครู และใช้สื่อการสอนชิ้นเดียวกันในวิชาต่างกัน

ภายหลังการใช้สื่อสอน อาจารย์ถือปฏิบัติตามเกณฑ์ทั้งหมดในระดับปานกลางโดยมีลำดับดังนี้ ส่งคืนสื่อการสอนให้กับแหล่งที่ขอยืมมา ใช้คำถามสั้น ๆ เพื่อความเข้าใจ บรรยายหรือแสดงข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ร่วมอภิปรายกับนักศึกษา ช่วยนักศึกษาสรุปบทเรียน เก็บสื่อการสอนไว้ใช้ในคราวต่อไป วัตถุประสงค์การใช้สื่อการสอนจากความสนใจ ความตั้งใจของนักศึกษาและบรรยากาศของห้องเรียน และจัดกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น อภิปราย เขียนรายงาน

ปริมาณการใช้สื่อการสอนต่าง ๆ นั้น พอสรุปเป็นประเภทได้ดังนี้

- ประเภทฉายไม่ได้ มีการใช้ในระดับปานกลาง น้อย และไม่ใช่เลย ที่ใช้ในระดับปานกลาง ได้แก่ กระดานดำ รูปภาพ ภาพถ่าย ของจริง ของตัวอย่าง ขอลักษณ์ แผนภาพ ภาพตัดจากหนังสือ ที่ใช้ในระดับน้อย ได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ สมุดภาพ ภาพแขวนผนัง หุ่นจำลอง ภาพโฆษณา กระดานนิเทศ ภาพการ์ตูน กระดานผ้าสำลี กระดานขาว กระดานดำม้วนได้ หุ่น แผนที่ ลูกโลก และ กระเป๋าผนัง ส่วนที่จัดอยู่ในระดับไม่ใช่เลย ได้แก่ ไดออรามา (เวทีชีวิตจำลอง) และกระดานแม่เหล็ก

- ประเภทฉายได้ มีการใช้ในระดับ ปานกลาง และ น้อย ที่ใช้ในระดับปานกลาง คือ สไลด์ นอกนั้นใช้ในระดับน้อย ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สไลด์เทป फिल्मสตริป เครื่องฉายภาพทึบ ภาพยนตร์ ๑๖ มม. फिल्मลูป และภาพยนตร์ ๘ มม.

- ประเภทเครื่องเสียง มีการใช้ในระดับ น้อย และ ไม่ใช่เลย ที่ใช้ในระดับน้อย ได้แก่ เทปบันทึกเสียงแบบตลับ เทปบันทึกเสียงแบบม้วน ไมโครโฟนไม่มีสาย เครื่องขยายเสียง วิทยุ และ แผ่นเสียง ส่วนโทรทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด และ เครื่องบันทึกภาพ มีการใช้น้อยมาก จนจัดได้ว่าอยู่ในระดับไม่ใช่เลย

- ประเภทสิ่งพิมพ์ มีการใช้ในระดับปานกลางทุกรายการ คือ หนังสือแบบเรียน หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และจุลสาร

- ประเภทกิจกรรม มีการใช้ในระดับปานกลาง และน้อย ที่ใช้ในระดับปานกลาง คือ การสาธิต การทดลอง และการแสดงนิทรรศการ นอกนั้นอีก ๑๑ รายการ ใช้ในระดับน้อย คือ การศึกษานอกสถานที่ การฝึกงาน กระบวนการกลุ่ม การแสดงบทบาทสมมติ การเรียนเป็นรายบุคคล การแสดงหุ่น การแสดงละคร บทเรียนแบบโปรแกรม ชุดการสอน การสร้างสถานการณ์จำลอง และ การเล่นเกม

สรุปการใช้สื่อการสอน ไม่มีสื่อชนิดใดที่อาจารย์ใช้ในระดับมาก และที่ใช้ใช้น้อยมาก จนจัดได้ว่าอยู่ในระดับไม่ใช้เลย ได้แก่ ใคออรามา กระดานแม่เหล็ก โทรทัศน์ โทรทัศน์วงจรปิด และ เครื่องบันทึกภาพ ซึ่งเป็นสื่อประเภทฉายไม่ได้และประเภทเครื่องเสียง

แหล่งของสื่อการสอน อาจารย์ได้สื่อการสอนมาจากแหล่งต่าง ๆ ในระดับปานกลาง และน้อย ที่อยู่ในระดับปานกลางได้แก่ ภาควิชาที่สังกัด ใช้อัตว์เงินงบประมาณ ของส่วนตัว ห้องสมุด ผลิตเอง แผนกโสตทัศนศึกษา สถานการณ์ที่เป็นจริงในห้องเรียนหรือบริเวณนั้น และ นักศึกษาผลิต ส่วนแหล่งที่ได้มาในระดับน้อย ได้แก่ ใช้อัตว์ทุนทรัพย์ส่วนตัว แผนกบริการการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาอื่น และ ภาควิชาอื่น ๆ

ปัญหาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์และความต้องการด้านบริการ

อาจารย์มีปัญหาการใช้สื่อการสอนด้านการเตรียมและจัดหาสื่อการสอนในระดับปานกลาง และน้อย ปัญหาที่มีในระดับปานกลาง ได้แก่ ขาดงบประมาณ เสียเวลาและยุ่งยากมากในการติดต่อขอยืมสื่อ มีความยุ่งยากในการเคลื่อนย้ายสื่อเพื่อนำมาใช้ และไม่มีความรู้ความสามารถในการผลิตสื่อ ปัญหาที่มีในระดับน้อย ได้แก่ ไม่ทราบแหล่งบริการสื่อภายนอกวิทยาลัย ไม่มีเวลาคิดและเตรียมใช้สื่อ เพื่อหน่วยที่จะต้องเตรียมสื่อและสถานที่ และไม่ทราบแหล่งบริการสื่อภายในวิทยาลัย

อาจารย์มีปัญหการใช้สื่อการสอนด้านการเลือกและการใช้ในระดับน้อยทุกปัญหา เช่น ใช้สื่อการสอนบางอย่างไม่เป็น เกรงว่าจะชำรุด ผู้บริหารไม่สนับสนุนให้ใช้สื่อการสอน ไม่มีความมั่นใจในการใช้สื่อบางประเภท ใช้สื่อแล้วจะสอนไม่ทันหลักสูตร ไม่รู้วิธีการนำสื่อไปใช้ประกอบการสอน ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกสื่อใดให้เหมาะกับวิธีสอน หรือ ใช้แล้วจะสู้สอนด้วยปากเปล่าไม่ได้

อาจารย์มีปัญหการใช้สื่อการสอนด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อ ในระดับปานกลางทุกปัญหา คือ มีสื่อจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ ไม่มีสื่อที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา สภาพห้องเรียน ไม่เหมาะกับการใช้สื่อบางประเภท และสื่ออยู่ในสภาพชำรุดไม่ทันสมัย

อาจารย์มีปัญหการใช้สื่อการสอนด้านบริการในระดับปานกลางและน้อย ปัญหาที่มีในระดับปานกลาง ได้แก่ ไม่ได้รับความสะดวกในการขอใช้ห้องเฉพาะกิจ ไม่มีโอกาสเสนอความคิดเห็นในการเลือก บริการยืม จัดซื้อ และเก็บรักษาสื่อ และปัญหาไม่มีเจ้าหน้าที่ช่วยบริการในการใช้สื่อบางประเภท ปัญหาที่มีในระดับน้อย คือ ไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อขอใช้สื่อจากหน่วยบริการภายในวิทยาลัยและไม่ทราบว่ามื่อการสอนอะไรสำหรับบริการบ้าง

สรุปได้ว่า อาจารย์มีปัญหการใช้สื่อการสอนในทุกด้าน ในระดับปานกลาง และ น้อย ไม่มีปัญหาใดที่มีในระดับมาก

ความต้องการด้านบริการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน อาจารย์มีความต้องการด้านบริการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนทุกรายการในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการด้านเอกสารหรือหนังสือ เขียนที่แจ้งให้ทราบถึงสื่อการสอนที่มีเพิ่มขึ้น ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก และมีความต้องการสมมนาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัย ในระดับปานกลาง ปานกลาง และอยู่ในอันดับสุดท้ายของความต้องการด้านบริการ

ข้อคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของอาจารย์

นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบการเรียนการสอนที่มีการใช้สื่อการสอนมาก เพราะทำให้การเรียนการสอนสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และ ทำให้เข้าใจเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ดีขึ้น นักศึกษาน้อยที่ไม่ชอบให้อาจารย์ใช้สื่อการสอนเพราะจะทำให้ความสนใจไปอยู่ที่สื่อการสอนมากกว่าอยู่ที่บทเรียน และสิ่งที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา

นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้สื่อการสอนที่นอกเหนือไปจากกระดานขอลักษณ์นั้น ควรหาโอกาสใช้ให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในวิชาที่สอนเป็นสำคัญ และนักศึกษาเห็นว่าการใช้สื่อการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ใช้จะต้องใช้ให้ตรงกับจุดประสงค์ของบทเรียน มีการเตรียมอย่างดี ในลำดับการใช้ และทดลองใช้ก่อนจะนำมาใช้สอนจริง

สำหรับปริมาณการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าใช้ปานกลาง โดยมีการใช้ในลักษณะต่าง ๆ ในระดับมาก ปานกลาง และน้อย ที่ใช้ในระดั้มาก คือ ใช้เพื่อถ่วงเวลา ที่ใช้ในระดั้มปานกลาง ได้แก่ ใช้แทนตัวอาจารย์ ใช้ทบทวนบทเรียน ใช้สรุปบทเรียน ให้นำเข้าสู่บทเรียน และใช้เสริมบทเรียน ที่ใช้ในระดั้น้อย คือ ใช้ฝึกทักษะ และใช้ประกอบคำอธิบาย

ขณะที่อาจารย์ใช้สื่อการสอนนักศึกษาน้อยรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตั้งใจเรียนมากขึ้น และคิดว่าจะนำวิธีการใช้สื่อของอาจารย์ไปใช้บ้าง นอกจากนี้ นักศึกษายังเห็นว่าอาจารย์ผู้ใช้สื่อการสอนเป็นประจำ เป็นผู้สอนที่ตั้งใจจริง เอาใจใส่ในการเรียนการสอน และเป็นบุคคลที่ควรแก่การนำไปเป็นแบบอย่าง

วิชาที่นักศึกษาเห็นว่ามีการใช้สื่อการสอนมากที่สุด เป็นวิชาในคณะวิทยาศาสตร์ รองลงมา คือ วิชาในคณะมนุษยศาสตร์ และอันดับสุดท้าย คือ วิชาในคณะครุศาสตร์

ทัศนคติของนักศึกษาต่อความสำคัญของการใช้สื่อการสอนในสถาบันการผลิตครูนั้น ส่วนใหญ่ เห็นว่าการเรียนการสอนในสถาบันการผลิตครู ควรใช้สื่อการสอนเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้เป็น แบบอย่างในการใช้สื่อการสอน และช่วยสร้าง เสริมอุปนิสัยในการใช้สื่อการสอนให้กับนักศึกษาที่จะ สำเร็จการศึกษาออกไปทำการสอนในอนาคต และนักศึกษาคิดว่าการได้เห็นตัวอย่างการใช้สื่อ การสอนและการได้มีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอนในวิชาต่าง ๆ นี้ จะมีผลสะท้อนไปถึงการใช้ สื่อการสอนของนักศึกษาในอนาคต เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการกระตุ้นให้อาจารย์ใช้สื่อการสอนประเภทกิจกรรมให้มากขึ้น
๒. ควรมีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนให้แก่อาจารย์และนักศึกษา ของวิทยาลัยเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม
๓. ควรมีการจัดทำข่าวสารแจ้งให้อาจารย์ทราบถึงสื่อการสอนที่มีเพิ่มขึ้นโดยต่อเนื่องกัน
๔. อาจารย์ควรประเมินผลการใช้สื่อการสอนอย่างรอบคอบ และติดตามผลอย่างใกล้ชิด
๕. ผู้บริหารควรให้ความสนใจ เกี่ยวกับสื่อการสอนและนวัตกรรมทางการเรียนการสอน ให้มากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย